

Η Έννοια του Πορνογραφικού Υλικού Ανηλίκων Σύμφωνα με το άρθρο 348Α του Ποινικού Κώδικα

Η πρόοδος της τεχνολογίας, ιδίως στον τομέα των ηλεκτρονικών υπολογιστών, έχει διευρύνει σε μεγάλο βαθμό την έννοια του πορνογραφικού υλικού παρέχοντας νέα μέσα στη βιομηχανία της πορνογραφίας ανηλίκων και θολώνοντας τα όρια μεταξύ πραγματικού και εικονικού. Πιο συγκεκριμένα, αφενός είναι δυνατή πλέον η μετατροπή πορνογραφικών απεικονίσεων ενηλίκων σε πορνογραφικές απεικονίσεις ανηλίκων, και αφετέρου η εκ του μηδενός δημιουργία πορνογραφικών εικόνων ανηλίκων καθώς και η αλλοίωση μη επιλήψιμων φωτογραφιών.¹

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η συμβατική παιδική πορνογραφία, δηλαδή εκείνη στην οποία απεικονίζονται πραγματικά ανήλικα πρόσωπα, πρέπει να είναι ποινικά κολάσιμη για την προστασία των ανηλίκων είτε ως πιθανών θυμάτων-πρωταγωνιστών είτε ως χρηστών του παραπάνω υλικού. Τι συμβαίνει, όμως, στην περίπτωση της εικονικής μορφής της; Σε αυτό το ζήτημα οι απόψεις διίστανται. Η εξίσωση τιμώρησης της εικονικής με τη συμβατική πορνογραφία, όπως υιοθετείται από την ελληνική νομοθεσία,² τυγχάνει ευρείας αποδοχής. Κατά πρώτο λόγο, η εικονική παιδική πορνογραφία, όπως και η συμβατική, μπορεί να λειτουργήσει ως μέσο εξαπάτησης των ανηλίκων ώστε να αποτελέσουν αυτοί τους «πρωταγωνιστές» του πορνογραφικού υλικού.³ Ωστόσο, σε αυτό το επιχείρημα θα μπορούσε κανείς να αντιτείνει ότι υπάρχει πλήθος άλλων μεθόδων τις οποίες θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει ο παιδόφιλος

Φωτ.: Α. Λιαπόπουλος

της Δήμητρας
Κωνσταντινίδου

για να πετύχει το στόχο του (παιχνίδια, χρήματα, ναρκωτικές ουσίες, βία).⁴ Επομένως, η ποινικοποίηση της χρήσης εικονικού πορνογραφικού υλικού δε θα επέφερε ουσιώδη αποτελέσματα υπό το συγκεκριμένο πρίσμα.

Επιπρόσθετα, υποστηρίζεται⁵ ότι η μη απαγόρευση της υπό την ανωτέρω έννοια εικονικής πορνογραφίας θα αποτελούσε τροχοπέδη στην καταπολέμηση της πορνογραφίας ανηλίκων, αφού θα έπρεπε σε κάθε περίπτωση να αποδεικνύεται ότι το πορνογραφικό υλικό απεικονίζει υπαρκτό ανήλικο πρόσωπο. Λαμβάνοντας υπόψη ότι κάτι τέτοιο είναι εξαιρετικά δυσχερές για τις δικαστικές αρχές, η ύπαρξη αμφιβολιών θα οδηγούσε στην ατιμωρησία πλήθους δραστών. Βέβαια, ίσως το συγκεκριμένο πρόβλημα να επιλύοταν αν το βάρος της απόδειξης έφερε ο επικαλούμενος την εικονικότητα, πράγμα όμως που δεν μπορεί να συμβεί στο ελληνικό ποινικό σύστημα.

Συμπληρωματικά, αξίζει να αναφερθεί και η άποψη ότι η εικονική παιδική πορνογραφία οδηγεί τους παιδόφιλους στην κακοποίηση ανηλίκων, αυξάνοντας τον εθισμό τους και ενθαρρύνοντας τη χρήση του πορνογραφικού υλικού όχι πλέον ως μέσο διέγερσης αλλά ως σημείο αναφοράς σεξουαλικής δράσης.⁶ Από την άλλη πλευρά, ωστόσο, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η θέαση εικονικού υλικού «εκτονώνει» κατά κάποιον τρόπο τις επιθετικές εξάρσεις τους⁷ συμβάλλοντας έτσι στην μείωση της κακοποίησης ανηλίκων.⁸

Η εικονική πορνογραφία δεν αποτελεί όμως τη μοναδική προβληματική που εισάγεται με το 348Α ΠΚ. Περισσότερες απόψεις έχουν διατυπωθεί και για το σκοπό γενετήσιας διέγερσης που αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την τιμώρηση του εγκλήματος της πορνογραφίας ανηλίκων. Αναλυτικότερα, η θέση του όρου στην ανωτέρω διάταξη δικαιολογείται πλήρως, αφού έτσι αποτρέπεται η τιμώρηση της προμήθειας ή κατοχής πορνογραφικού υλικού ανηλίκων για επιστημονικούς ή άλλους λόγους που δεν συνιστούν πάντως προσβολή της ανηλικότητας. Αξιοσημείωτο είναι το παράδειγμα ενός γονέα που φωτογραφίζει το παιδί του γυμνό. Αν στο 348Α δεν αναφερόταν ρητά ο σκοπός της γενετήσιας διέγερσης, η φωτογραφία αυτή ίσως να θεωρούταν πορνογραφία.

Ωστόσο, σύμφωνα με την Απόφαση-Πλαίσιο 2004/68 της ΕΕ (άρθρο 1 περ. β')⁹ στην έννοια του πορνογραφικού

υλικού ανηλίκων περιλαμβάνεται και μόνη η άσεμνη επίδειξη των γεννητικών οργάνων ή της ηβικής χώρας παιδιού χωρίς να γίνεται λόγος για σκοπό γενετήσιας διέγερσης. Ίσως κάτι τέτοιο να φαίνεται υπερβολικό. Όμως πώς θα εφαρμόζονταν η διάταξη που μας απασχολεί αν στο παραπάνω παράδειγμα ο γονέας αυτός διαθέσει στη συνέχεια τη φωτογραφία σε τρίτο έναντι αμοιβής; Στην περίπτωση αυτή ο σκοπός της γενετήσιας διέγερσης δύσκολα θα μπορούσε να καταφθαί, εάν δεχόταν κάποιος ότι το στοιχείο αυτό απαιτείται να συνδέεται με την ίδια την παραγωγή του πορνογραφικού υλικού και όχι μόνο με την κατοχή ή τη χρήση του.¹⁰

Λύση στο πρόβλημα δε φαίνεται να δίνεται ούτε στο νομοσχέδιο που τροποποιεί το 348Α ΠΚ.¹¹ Παρατηρείται βέβαια μία στροφή προς την αντικειμενικότητα με την προσθήκη του όρου «προδήλως» αλλά δεν διευκρινίζεται με βάση ποια κριτήρια είναι πρόδηλη η διέγερση. Το πρόβλημα παραμένει: η αναφορά στο σκοπό γενετήσιας διέγερσης αποτρέπει τη διεύρυνση του αξιοποιού για άλλους σκοπούς (π.χ. ιατρικούς) ή αποτελεί μια κερκόπορτα για την παραδοχή υποκειμενικών ερμηνειών του άρθρου 348 Α ΠΚ που θα κατέληγαν σε μειωμένη προστασία του ανήλικου;

Θα μπορούσε να λεχθεί τελικά ότι η εικονική πορνογραφία ανηλίκων είναι ένα έγκλημα χωρίς θύμα, αφού οι αναπαραστάσεις αφορούν μη υπαρκτούς ανηλίκους που μόνο φανταστικά μπορούν να υποφέρουν από αυτήν.¹² Ίσως μάλιστα τιμωρώντας την να τιμωρείται το φρόνημα του δράστη, γεγονός ανεπίτρεπτο.¹³ Το βέβαιο είναι ότι στη διάταξη εντοπίζεται ένα πρόβλημα αναλογικότητας με την επιβολή της ίδιας ποινής στις δύο μορφές της παιδικής πορνογραφίας παρά τη διαφορετική απαξία.

Σημειώσεις Τέλους

1. *Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, σειρά Ομάδας Νέων (ΙΜΔΑ), Η παιδική πορνογραφία στο διαδίκτυο, επιστημ. Επιτοπεία Δ. Κιούπη, επιμ. Α. Ιωαννίδου εκδ. 2007, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2007 σ. 77.*

2. Σύμφωνα με το 348Α παρ. 2 ΠΚ πορνογραφικό υλικό συνιστά κάθε περιγραφή ή πραγματική ή εικονική αποτύπωση σε οποιονδήποτε υλικό φορέα, του σώματος, ανηλικού που αποσκοπεί στη γενετήσια διέγερση, καθώς και η καταγραφή ή αποτύπωση, σε οποιονδήποτε υλικό φορέα πραγματικής, προσποιητής ή εικονικής ασελγούς πράξης που ενεργείται με τον ίδιο σκοπό από ή με ανήλικο. Περι-

Θα μπορούσε να λεχθεί τελικά ότι η εικονική πορνογραφία ανηλίκων είναι ένα έγκλημα χωρίς θύμα, αφού οι αναπαραστάσεις αφορούν μη υπαρκτούς ανηλίκους που μόνο φανταστικά μπορούν να υποφέρουν από αυτήν

σότερη σαφήνεια παρουσιάζεται, αντίθετα, στην αντίστοιχη ρύθμιση της Απόφασης-Πλαίσιο 2004/68 της ΕΕ (άρθρο 1 περ. β) η οποία εντάσσει στην εικονική αποτύπωση πορνογραφικού υλικού ανηλίκων τις περιπτώσεις που πραγματικό πρόσωπο εμφανίζεται ως παιδί ή προβάλλονται ρεαλιστικές εικόνες μη πραγματικού παιδιού που συμμετέχει σε πράξεις με σαφές σεξουαλικό χαρακτήρα.

3. Σύμφωνα με ψυχολόγους, οι παιδόφιλοι προσπαθούν να πείσουν τα υποψήφια θύματά τους ότι και άλλοι συνομήλικοί τους παίρνουν μέρος σε τέτοιες πράξεις προκειμένου να κάμψουν τις αντιστάσεις τους.

4. ΙΜΔΑ, ό.π., σ. 78.

5. ΙΜΔΑ, ό.π., σ. 79.

6. ΙΜΔΑ, ό.π., σ. 80-81.

7. Χ. Δημόπουλο, «Εγκλήματα Της Γενετήσιας Εκμετάλλευσης Ανηλίκων: Εμπορία- Πορνογραφία- Κατάχρηση σε Ασέλγεια», εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2006, σ. 15.

8. Για τα επιχειρήματα υπέρ και κατά της απαγόρευσης της εικονικής πορνογραφίας ανηλίκων βλ. αναλυτικότερα ΙΜΔΑ, ό.π., σ. 78-81.

9. Απόφαση-Πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου της ΕΕ σε: <http://eur-lex.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004F0068:EL:HTML>

10. Γ. Νούσκαλη, «Πορνογραφία ανηλίκων: τα κρίσιμα ζητήματα του άρθρου 348Α ΠΚ», Ποιν. Δικ. 7/2006, σ. 909.

11. Στο νομοσχέδιο η φράση «που αποσκοπεί στη γενετήσια διέγερση» αντικαθιστάται με τη φράση «που προδήλως προκαλεί γενετήσια διέγερση».

12. ΙΜΔΑ, ό.π., σ. 81.

13. Βλ. Ι. Μανωλεδάκη, Ποινικό Δίκαιο, Επιτομή Γενικού Μέρους, άρθρα 1-49 ΠΚ, ζ' έκδοση, πλήρως αναθεωρημένη με την επιμέλεια Μ. Καϊάφα-Γκμπάντι/Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2005, σ. 23 επ.